

DISSERTATIONEM METAPHYSICAM
DE
POSSIBILITATE CREA-
TIONIS MVNDI AB
AETERNO.

METHODO
MATHEMATICORVM
CONSCRIPTAM

DEO OPITVLANTE
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE ET DOMINO
D O M I N O

GVILIELMO HENRICO

DVCE SAXONIAE, IVLIACI, CLIVIAE, MONTIVM
ANGARIAE, WESTPHALIAE RELIQVA

PATRIAE PATRE CLEMENTISSIMO

I N

ILLVSTRI ACADEMIA SALANA
AMPLISSIMO PHILOSOPHORVM
ORDINE CONSENTIENTE

PRAESIDE

M. IOACHIMO GEORGIO DARJES

GVSTROA-MEGAPOLITANO

DEFENDET

CHRISTIANVS FRIDERICVS KAPPELIER

BEROLINENSIS, S. THEOL. ET PHILOS. STVD.

IENAE, D. XXVI. FEBRVAR. M DCC XXXV.

LITTERIS BVCHIANIS,

58700(5)

V I R O

MAXIME REVERENDO NEC NON
DOCTISSIMO DOMINO

D O M I N O

JOACHIMO DARJES

PHILOSOPHIAE MAGISTRO DIGNISSIMO
ET ECCLESIAE PAROCHIALIS GVSTRO-
VIENSIS PASTORI FIDELISSIMO

P A T R I S V O

OMNI FILIALI CVLTV OBSERVANTIAQVE COLENDO
AÇ PROSEQVENDO

*Hasce Cathedrae superioris Philosophiae primitias
tanquam grati animi et filialis observantiae
perpetuae τεκμήριον*

DAT, DICAT, CONSECRAT

MAXIME REVERENDI VIRI

OBEDIENTISSIMVS FILIVS

M. JOACHIM GEORG DARJES.

VIR O

MAXIME REVERENDI VIRI

DOCTISSIMO DOMINO

DOMINO

IOACHIMO BARRI

PHILOSOPHIAE MATHESIAE

ET ASTRONOMICAE

PROFESSORI

PATRIS

OMNIUM

AC

IN

IN

IN

DAT. BICAT. CONSUECAT

MAXIME REVERENDI VIRI

GRADIENTI

M. IOACHIM BARRI

σὺν τῷ θεῷ ἀγαθῷ

PRAEFAMEN
LECTORI BENEVOLO

S. P.

TAmetsi multi disputant de æternitate mundi, non tamen explicatio, quid per æternitatem mundi intelligendum, convenit inter Philosophos.

Sunt qui æternitatem mundi ita explicant, ut mundus a nulla dependeat causa, sed sit necessarius, immutabilis, a se, origo atque fons omnium rerum, omnia conservans, & minime a Deo distinguendus, sed ipse Deus; in qualem adducitur opinionem OCELLVS LVCANVS in *Libr. de Natura universi cap. I. text. 8. p. 51 seq.* expresse loquens: ὁ δὲ γε κόσμος αἰτίας ἐστὶ τοῖς ἄλλοις καὶ τῷ εἶναι καὶ τῷ σόζεσθαι καὶ τῷ αὐτοτελεῖν εἶναι. Αὐτὸς ἄρα ἐξ ἑαυτοῦ αἰδιός ἐστι, καὶ αὐτοτελεῖς, καὶ διαμένων τὸν πάντα αἰῶνα, καὶ δι' αὐτὸ τῆτο τοῖς ἄλλοις παρὰ αἰτίας γινόμενος τῆς διαμενῆς τῶν ὅλων. Eadem fuisse mente Stoicos, testes habeo CELEB. WALCHIVM in *Lex Philos. tit. Welt p. m. 2867.* BVDDEVN *Hist. Philos. p. 59.* IAC. THOMASIVM de *Exustione mundi Stoica Diss. XIV. sub Tit. Stoicus Deus mundi forma informans §. 1. p. 177. coll. Diss. II. de quatuor Græcorum sectis præcipuis §. 12. p. 31.*

Alii quidem adhibent realem Differentiam inter Deum & mundum, ita ut Deus non sit mundus & mundus non Deus; at mundum a Deo esse creatum, eunt inficias. Quo sensu fuisse ARISTOTELEM *Tom. I. Opp. fol. 639. edit. Duvallii,* TAVRELLVS de *rerum æternitate p. 78.* & BVDDEVN im *Bedencken über die Wolffsche Philos. p. 65.* affirmant. Ast non est inficiandum, quod adhuc possit in dubium vocari, an Aristoteles statuerit mundum creatum, utrum increatum.

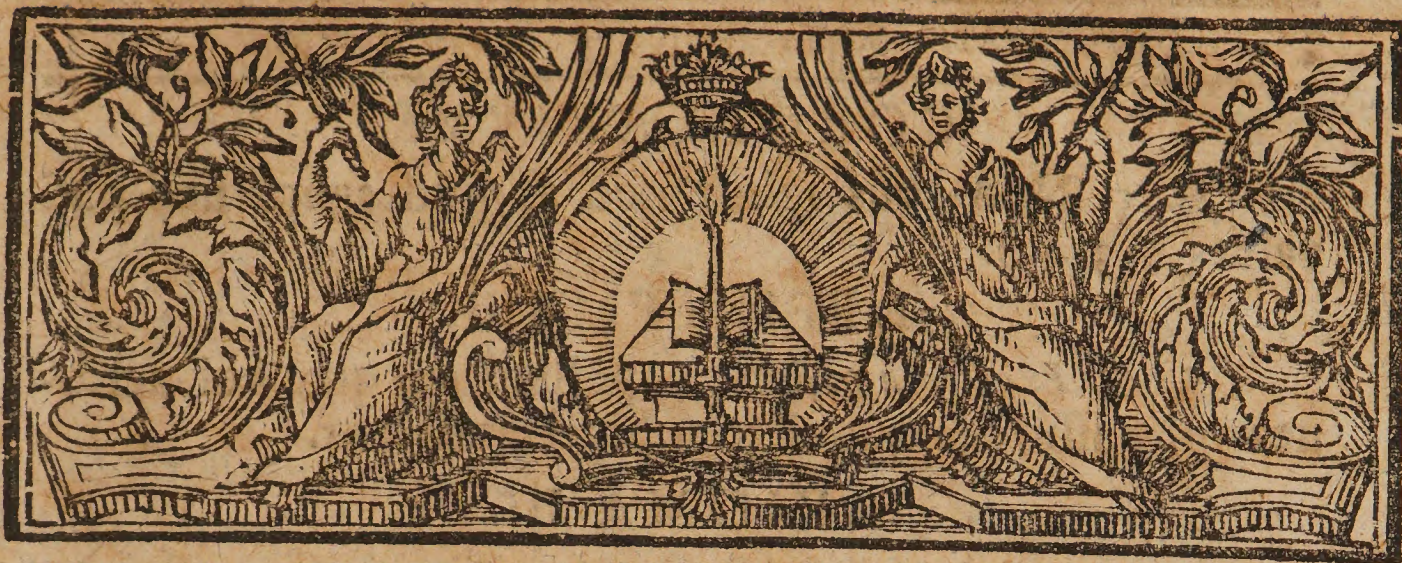
P R A E F A T I O.

AMELIVM & alios æternitatem mundi ita determinasse, ut mundus actu a Deo sit ab æterno creatus, & æternam habeat durationem, testatur EVSEBIUS *Prepar. Evangel. Lib. XI. c. IX.* & PLATO *Enneade II. Lib. I. c. 1.*, qui l. c. ipsa verba Amelii, ita sese habentia, allegat; τὸν κόσμον αἰεὶ λέγοντες, καὶ πρόθεν εἶναι, καὶ ἔσσειν ὄντων ἔχοντα, εἰ μὲν ἐπὶ τὴν τῆς θεῶν βέλησιν ἀναγοίμεν τὴν αἰτίαν πρῶτον μὲν ἀληθῆς, μὲν ἂν ἴσως λέγοίμεν. Multi quidem Philosophorum ipsi Platoni hanc volunt tribuere sententiam, ast BVDDEVVS in *Hist. Eccles. Tom. II p. 1067. coll. Thes. de Ath. & Superst. c. 1. §. XIII. p. 31.* maxima cum ratione illum ab hoc liberari docet.

A quibusdam terminus *æternitas* in applicatione ad mundum minus stricte assumitur, sc. pro tempore cujus initium non determinandum, mundum esse ab æterno ita explicantes. Mundus a Deo est creatus ab æterno i. e. in tempore cuius initium non possumus perspicere; id est quod fovet KOECHERVS *Disp. de æternitate mundi §. XIII.* & ipse PLATO vid. *Timæum fol. 1051.* edit. Marsilii Ficini.

Tandem plerique Scholasticorum & Philosophorum hodiernorum conf. SWAREZIVM in *Disp. Metaph. XX. Sect. VI.* IAC. MARTINVM in *Metaph. Lib. I.* CHRIST. SCHEIBLERVM in *Metaph. Lib. II. c. III. punct. VI. p. 115.* PAUL. SLEVOGTVM in *Disp. de Creatione in genere, in Fasc. Disp. theor. XIX. §. IX,* & plures §. 74. *Diss. nost. allegatos,* hanc defendunt sententiam: quod æternitas mundi sit possibilis, & si voluntati div. fuisset conveniens, Deus illum etiam ab æterno, (ubi terminus *æternum* in sensu propriissimo sumendus), poterit creare.

Nos in præsens, primo, secundo, tertio ac quarto relictis cum Deo hoc sumus acturi, ut possibilitatem creationis mundi ab æterno defendamus. Cum autem nulla alia me ad præsentem materiam ventilandam permovet causa, quam veritatis, quæ ut ubique, ita in studio quoque Philosophico gratissimum animi pabulum est, inquisitio, eiusdemque constans assertio & defensio; etiam minime erit prohibitum improbare, & præstantibus rationibus modeste impugnare erroneam sententiam partis adversæ. Quam ab causam etiam obiectiones aliorum, & præcipue fundamentum Demonstrationis VIRI CLARISSIMI PHILIPPI Prof. Hallens. contra possibilem mundi æternitatem sum reiecturus. Vale. Jenæ d. XXVI. Februarii MDCCXXXV.

DE
POSSIBILITATE CREATIONIS
MVNDI AB AETERNO DISSER-
TATIO METAPHYSICA.

AXIOMA I.

§. 1.

Impossibile est idem simul esse & non esse.

DEFINITIO I.

§. 2. Uti *Existencia* ille vocatur status, quo possibi-
le est aptum ad aliquid, agendum vel patiendum; ita
Non-Existencia est ille status, quo possibile non est aptum,
ad aliquid agendum vel patiendum.

AXIOMA II.

§. 3. Quicquid non existit non est aptum ad ali-
quid agendum vel patiendum, vel nec agere nec pati
potest (§. 2.).

DEFINITIO II.

§. 4. Quicquid habet non-existentiam, est quod
vocamus *non-ens*.

COROL-

COROLLARIUM.

§. 5. Non-ens igitur nec aliquid agere nec pati valet (§. 3. 4.).

DEFINITIO III.

§. 6. *Prædicata positiva* appellantur, quæ vel actiones vel passionem quaedam subiecti indicant.

AXIOMA III.

§. 7. Quicquid nec actiones nec passionem potest in medium proferre, illi non competunt prædicata positiva (§. 6.).

COROLLARIUM.

§. 8. Quia non-ens nec actiones nec passionem quaedam potest producere (§. 5.), non-enti nulla sunt prædicata positiva (§. 7.).

DEFINITIO IV.

§. 9. *Nibulum negativum* appellamus, quod non actu existit, nec existere potest, & *Nibulum privativum*, quod quidem non actu existit, attamen possibile est, ut existat.

COROLLARIUM I.

§. 10. Quia in genere omne id, quod existere potest, dicitur possibile, & quicquid non existere potest, impossibile (§. 1. & princip. Metaph.). Nihilum negativum recte impossibile & privativum possibile quid est dicendum (§. 9.).

COROLLARIUM II.

§. 11. Dum autem tam nihilum negativum quam privativum non existunt (§. 9.), tam nihilum negativum quam privativum sunt non-entia (§. 4.).

COROLLARIUM III.

§. 12. E nec nihilo negativo nec privato, competunt prædicata positiva (§. 8. 11.).

THEOREMA I.

§. 13. Nec a nihilo negativo nec a privativo potest aliquid fieri.

DEMONSTRATIO.

Si ab aliquo aliquid fit, fit tantum per τὸ agere (quod ex terminis patet), τὸ agere autem pertinet etiam ad prædicata positiva (§. 6.); ast nec nihilo negativo nec privativo competunt prædicata positiva (§. 12.). E. nec nihilum privativum nec negativum potest agere. E. nec a nihilo negativo nec a privativo potest aliquid fieri.

DEFINITIO V.

§. 14. *Rationem* vocamus id, ex quo possit cognosci, cur sit alterum; & quidem *sufficientem*, quando ratio adiecta ita se habet, ut posita illa nihil amplius neque immediate neque mediate ad ens requiratur, ut queat intelligi, cur res se ita habeat sive in qua potest fisci quaestio: cur res sit ita nec aliter.

THEOREMA II.

§. 15. Nihil fit sine ratione sufficiente.

DEMONSTRATIO.

Dum nec a nihilo negativo nec privativo potest aliquid fieri (§. 13.), sequitur ubi aliquid fit, ibi adesse debet aliquid ex quo possit cognosci cur sit, (quod patet ex terminis) id autem dicitur ratio (§. 14.). E. nihil fit sine ratione, quod erat primum.

Cum autem nihil possit fieri sine ratione (per modum dictum), sequitur, quod ne punctum quidem aliquid fieri possit sine ratione (§. 1.); talis autem ratio, ex qua puncta sive infima quoque entis possunt cognosci, cur

B

hoc

hoc ens ita se habeat dicitur ratio sufficiens (§. 14.). E. nihil fit sine ratione sufficiente, quod erat secundum.

SCHOLION. I.

§. 16. Principium rationis sufficientis in dubium vocantes in duas merito possunt dispesci classes, quarum prima illud quidem negare videtur, licet si rem distincte cognoscimus, principium hoc non negent, sed tantummodo illius illegitimam immo apertissime falsam explicationem concedentes: quod, vbi aliquid fit ibi aliquid adesse debeat, ex quo possit cognosci, cur res fit. Talis explicatio est verus legitimus atque maxime genuinus principii rationis sufficientis, quo etiam in nostra Dissertatione utimur, sensus. Si quis autem quærat: an hoc principium rationis sufficientis determinet, i. e. an hoc principium efficiat, ut posita ratione sufficiente de aliquo etiam necessario actu ponendum sit hoc, cuius ratio sufficiens animadvertitur? tunc negant atque pernegant, et maxima quidem ratione, quia talis illegitimus principii rat. suffic. sensus est contra omnem experientiam.

SCHOLION. II.

§. 17. Qui ad secundam classem statuunt, hoc principium idem esse, ac principium: nihil fit sine causa. Ast licet hoc concedere possimus, quando tantum de contingentibus est sermo; tunc tamen negatur, quando de ente in genere loquimur. Nam hoc quidem verum est: quicquid habet sui causam, id etiam habet rationem sui sufficientem; sed minime vice versa potest concludi: Quicquid habet sui rationem sufficientem, id etiam habet sui causam, quia instantia datur a Deo sumenda. Deus habet quidem rationem sui sufficientem, nam absoluta sua necessitas est id, in quo potest fisci quæstio: cur Deus fit ita nec aliter; minime autem dici potest: Deum habere causam sui, quia causa est id, quod in se continet rationem existentiam alterius. Sequitur igitur, quod principium rat. suffic. sit principium universale i. e. tam de contingentibus quam absolute necessario valens.

DEFINITIO VI.

§. 18. Entia quorum quodlibet habet rationem de

de aliquo, quod in ipso est, in altero, sunt quæ *relata* vocantur.

THEOREMA. III.

§. 19. Posito uno relato ponendum etiam est alterum.

DEMONSTRATIO.

Quando duo dantur relata. e. g. A, & B, A habet rationem de aliquo, quod in ipso est, in B, & B habet rationem de aliquo, quod in ipso est, in A. (§. 18.) Quia autem nihil fit sine ratione sufficiente (§. 15.) etiam non fieri potest, ut unum adsit relatam, ubi non simul alterum, sc. ut A adsit ubi non B. & vice versa. Nam si A possit adesse & non B, & tamen A, propter rationem, habeat rationem de aliquo, quod in ipso est, in B, non adesset ratio sufficiens hujus relationis (§. 14.) Posito igitur $\tau\tilde{\phi}$ A, ponendum etiam est $\tau\tilde{o}$ B, i. e. posito uno relato ponendum etiam est alterum. Vel ita:

Vbi adsunt duo relata A & B, ut A rationem de aliquo, quod in ipso est, in B, & vice versa, habeat, necessarium est (§. 18.). Nunc talis relatio est orta, vel per actionem, vel per passionem quandam (alius enim modus non est possibilis per princip. Metaph.); non-ens autem sive non-existens nec potest agere nec pati (§. 5.), E. A & B debent esse existentia (§. 1.), (sc. in illo temporis puncto, in quo relatio inter hæc accipit initium:) remota vero existentia unius relatorum A sive B, re-ovenda etiam est relatio (§. 5. 7.). E. si maneat relatio inter A & B, ponenda est existentia $\tau\tilde{\phi}$ A, quando ponitur existentia $\tau\tilde{\phi}$ B & vice versa. E. posito uno relato ponendum etiam est alterum.

DEFINITIO VII.

§. 20. *Principium* est, quod in se continet rationem alterius sc. principiati; *Principiatum* autem appellamus, quod rationem sui habet in altero scil. in principio suo.

AXIOMA IV.

§. 21. *Principium* habet rationem sui cur sit principium in principiato & principiatum rationem sui cur sit principiatum continet in principio suo (§. 20.)

COROLLARIUM I.

§. 22. *Principium* et principiatum igitur sunt relata (§. 18. 21.)

COROLLARIUM II.

§. 23. Posito igitur principio ponendum etiam est principiatum, et posito principiato ponendum est principium (§. 22. 19.)

DEFINITIO VIII.

§. 24. Quicquid nec initium nec finem habet dicitur *eternum*, & quidem *fixum*, quando etiam in duratione nulla adsunt successiones, *successivum*, quando adsunt.

SCHOLION.

§. 25. Erravit igitur VIR CLARISSIMVS PHILIPPI Profess. Hallens. dum in tractatu sub Tit. Mathematischer versuch von der unmöglichkeit einer ewigen Welt §. 18. erumpit: Es giebt nur eine einzige art wie ein Wesen kan ewig seyn, und ein ewiges Wesen genannt werden. Hoc quidem nemo negare potest, quod omnes species τὸ eterni debeant convenire in hoc generali, quod nec initium nec finem habeant, Et idem est quod n. 1. demonstravit, hoc enim, quod *eternum* nec initium nec finem debeat habere, est tantum conceptus

ceptus de genere eternitatis sive de eterno a speciebus suis abstracto. Minime autem inde sequitur; quia omnes species cujusdam generis conceptum generis habent communem, E. datur tantum una species, alias si assertum suum vult probare non potest concludere. Nam eternitas fixa & successiva sunt species de eternitate in genere. Ast si hoc licitum, possum etiam ita concludere: quia ut omnes homines conueniant in conceptu generali de homine, sc. quod habeat conjunctionem corporis organici cum anima rationali, est necessario. E una tantum species & individuum hominis est conceptibilis. E. unus tantum adest homo, quod autem absurdum. Falsitate autem primæ propositionis huius Sphi citati ostensa; Omnes reliquæ ex hac derivatæ tolluntur.

COROLLARIUM.

§. 26. Quia existentia unius relatorum simul involvit existentiam alterius (§. 19.), (sc. dum oritur relatio), sequitur, si unum relatorum fit ab æterno, etiam alterum debeat esse ab æterno, & si principium fit ab æterno idem etiam de principiato valeat, & vice versa (§. 23.).

DEFINITIO IX.

§. 27. Uti *Essentia* (si abstrahas ab actualitate) est primus conceptus de ente, qui in se continet rationem, cui attributa actu inhiunt, & accidentia inesse possunt; ita *Attributa* dicuntur, quæ rationem actualitatis suæ habent in essentia.

AXIOMA V.

§. 28. Essentia habet rationem existentiae attributorum in se & attributa habent rationem actualitatis suæ in essentia (§. 27.).

COROLLARIUM I.

§. 29. *Essentia* igitur est principium attributorum, & attributa sunt principiata *Essentiæ* (§. 28. 20.). *Essentia* & attributa sunt relata (§. 22.), & posita *essentia* ponenda etiam sunt attributa, sc. ex *essentia* tali fluencia & vice versa (§. 23.); si igitur *essentia* sit æterna, ut attributa etiam fiat æterna, necesse est, & vice versa (§. 26.).

COROLLARIUM II.

§. 30. Si quis igitur ab æterno habeat *essentiam*, causa subest, quare ab æterno etiam in se contineat attributa, quæ ex *essentia* illa possunt legitime derivari (§. 29. fin.).

DEFINITIO X.

§. 31. *Essentiam*, (si abstrahas a possibilitate, tantum attendens ad actualitatem) vocamus id, per quod ens in esse sive in existere suo constituitur.

AXIOMA VI.

§. 32. Quicumque habet id, per quod in τω existere suo constituitur, ille habet *essentiam* (§. 31.).

THEOREMA IV.

§. 33. Quicquid existit, id etiam *essentiam* habere, necesse est.

DEMON-

DEMONSTRATIO.

Quicumque habet id, per quod in $\tau\tilde{\omega}$ existere suo constituitur, ille habet essentiam (§. 32.); id autem per quod ens in $\tau\tilde{\omega}$ existere suo constituitur, est nihil aliud, quam status ille, per quem reddatur aptum, ad aliquid agendum vel patiendum, quamdiu enim hic status non adest, tamdiu ens non existit (per Exper), talis autem status dicitur existentia (§. 2.). E quicquid habet existentiam, ut etiam habeat essentiam, est necesse.

COROLLARIUM.

§. 34. Ens igitur sine essentia existens non est conceptibile (§. 33.). E. qui ab aeterno existit ab aeterno etiam debet habere essentiam. Nam si ab aeterno existens ab aeterno non habeat essentiam, saltem punctum aliquod possit concipi, in quo ens existens existat sine essentia, quod tamen falsum (per mod. dic.).

AXIOMA VII.

§. 35. Deus habet ab aeterno suam existentiam, sive ab aeterno existit (per Theol. Nat.).

COROLLARIUM I.

§. 36. Quin igitur Deus ab aeterno habeat essentiam suam, minime est dubium (§. 34. 35.).

COROLLARIUM II.

§. 37. Dum is, qui ab aeterno habet essentiam, etiam ab aeterno necessario in se contineat attributa, ex
essentia

essentia sua fluentia (§. 30.), in Deo etiam ne infimum quidem punctum durationis potest concipi, attributis ex essentia sua fluentibus vacuum (§. 36.).

DEFINITIO XI.

§. 38. Facultas omne possibile existens reddendi, nomine gaudet *omnipotentia*.

AXIOMA VIII.

§. 39. Quicumque possidet omnipotentiam, ille necessario etiam habeat facultatem omne possibile existens reddendi (§. 38.).

AXIOMA IX.

§. 40. Omnipotentia est attributum ex sola Dei essentia fluens (per Theol. Nat.).

COROLLARIUM I.

§. 41. Quia Deus omnia attributa ex essentia sua legitime derivata habet ab æterno (§. 37.), quin Deus etiam omnipotentiam in se ab æterno continuerit, nemo potest in dubium vocare (§. 40.).

COROLLARIUM II.

§. 42. Deo igitur ab æterno fuit facultas omne possibile existens reddendi (§. 41. 39.). E. etiam ab æterno potuit omne possibile reddere existens (§. 1.).

DEFINITIO XII.

§. 43. Uti *creare* in sensu proprio idem est, ac nihilum tam ratione formæ quam materiæ privativum reddere existens; ita ab æterno *creare* dicitur, quando hoc existens reddere fit sine initio.

SCHOLION.

§. 44. *Quidam Philosophorum notionem de Creatione quidem in hoc constituunt, quod sit actio Dei transiens, qua ipse, bonitate sua motus, per omnipotentiam suam intra se omnia entia finita, materialia & immaterialia, ex nihilo in tempore sapientissimo modo produxit. Deficit autem talis Definitio ab principiis Logicis, nam per illa in Definitione nihil aliud est accipiendum, quam quæ possunt Definitionem reddere ut principium indubium; E. in Definitione non sunt adhuc demonstranda adhibenda. Multa autem in allegata Definitione non sine Demonstratione possunt assumi; quæ ex parte quidem possunt, ex parte autem non possunt ex ratione demonstrari. Quia igitur talia adhuc sunt demonstranda, non pertinent ad veram & genuinam Definitionem de creatione. Præterea non est celandum, hanc Definitionem peccare contra regulam: Definitio non debet constare notionibus abundantibus. Inter alias etiam Definitio PHILIPPI l. c. p. 61. de τὸν creare allegata: Schaffen ist in eigentlichen Verstande so viel, als machen, dass etwas, so vorhin nicht war, nunmehr anfang zu seyn; est contra usum loquendi, quia propter hanc Definitionem etiam hanc Dissertationem creavi, & quando Mathematicus constituit Triangulum, tunc triangulum ante non existentem reddidit existentem, E. ex mente PHILIPPI creavit triangulum, quod est absurdum, & contra usum loquendi. Creatio enim per princip. Theol. Nat. debet esse actio soli Deo propria, sc. creatio in sensu proprio non metaphorico sive improprio conf. §. 43.*

THEOREMA V.

§. 45. Deus potuit ab æterno creare.

C

DEMON.

DEMONSTRATIO.

Quia Deo ab æterno fuit potestas omne possibile existens reddendi (§. 42.) nihilum privativum autem est aliquid possibile (§. 10.) Deus etiam potuit nihilum privativum ab æterno existens reddere. Dum autem id, quod tam ratione materiæ quam formæ est nihilum privativum, est etiam nihilum privativum simpliciter tale (§. 1. 9.) Deus etiam potuit nihilum privativum tam ratione formæ quam materiæ tale existens reddere, id quod dicitur creare (§. 43.), & quia ne punctum quidem initii est concipiendum, in quo Deus non habuit talem facultatem (§. 42. 41.), sine initio etiam Deus tale nihilum privativum existens reddere valuit, quod est creare ab æterno (§. 43.) E. Deus etiam ab æterno tenuit facultatem creandi, sive ab æterno potuit creare.

DEFINITIO XIII.

§. 46. *Ens quod aliter esse potest, dicitur contingens; quicquid autem non potest aliter esse, absolute necessarium.*

COROLLARIUM.

§. 47. *Contingens igitur non potest esse absolute necessarium, nec absolute necessarium contingens (§. 46. 1.).*

DEFINITIO XIV.

§. 48. *Ens quod rationem existentia suæ habet in se*

se ipso five in essentia sua, i. e. quod nullam prorsus sui habet causam, est quod appellatur *ens a se*.

AXIOMA X.

§. 49. Quicquid a se est id in se five in essentia sua debet habere rationem existentiae suae; quicquid autem non a se existit, id rationem existentiae suae non habet in se ipso, five in essentia sua (§. 48.).

AXIOMA XI.

§. 50. Quicquid a se existit, five *ens a se*, existit absolute necessario, & est absolute necessarium; & quicquid est absolute necessarium, id existit a se, five est *ens a se* (per princip. Ontol.).

COROLLARIUM I.

§. 51. Dum quicquid non est a se, rationem existentiae suae non in se ipso habet (§. 49.), sequitur, quod id, quod non est absolute necessarium, etiam rationem existentiae suae non contineat in se ipso five in essentia sua (§. 50.).

COROLLARIUM II.

§. 52. *Ens contingens* igitur rationem existentiae suae non habet in se ipso, five in essentia sua (§. 51. 47.). E. nec de & a se ipso potest existere (§. 15.), licet existere potest, si adhibeatur causa, illud ad existentiam producens.

THEOREMA VI.

§. 53. Quicquid quidem existere potest, sed non de & a se ipso, id in se spectatum est nihilum privativum.

DEMONSTRATIO.

Dum a non-possesse ad non-esse valet consequentia (per princip. Metaph.), sequitur, quod, quicquid de & a se ipso (sc. in abstractione a causa) non possit existere, id quoque de & a se ipso non existat. Quicquid possibile autem non rationem existentiae suae habet, id est nihilum privativum (§. 9. 15.), & quicquid de & a se ipso non potest existere, id etiam de & a se ipso sive in se, sc. in essentia sua non habet rationem existentiae (§. 1.). E. quicquid possibile de & a se ipso non potest existere, id in se spectatum, i. e. si attendas ad essentiam eius, est nihilum privativum.

COROLLARIUM.

§. 54. Quia igitur omne contingens possibile de & a se ipso non potest existere (§. 52.), omne contingens possibile in se spectatum, sc. respectu essentiae suae, est nihilum privativum (§. 53.).

DEFINITIO XV.

§. 55. *Mundus* est congeries omnium simultaneorum & successivorum mutabilium inter se connexorum, sc. ut causarum naturalium & causatorum.

AXIO.

AXIOMA XII.

§. 56. Mundus est ens contingens (per princip. Cosmol.).

COROLLARIUM.

§. 57. Mundus igitur in se sc. in essentia sua spectatus (sc. si abstrahas a causa & eius existentia) est nihilum privativum (§. 56. §4.), E. est aliquid possibile (§. 10.).

THEOREMA VII.

§. 58. Deus ab æterno habuit facultatem mundum creandi, sive ab æterno potuit mundum creare.

DEMONSTRATIO.

Quia Deo fuit potestas ab æterno creandi (§. 45.), etiam ab æterno nihilum privativum tam ratione formæ quam materiæ tale valuit existens reddere (§. 43.). Dum autem mundus in se sc. in essentia sua spectatus est nihilum privativum (§. 57.) & quidem tam ratione materiæ quam ratione formæ tale, quia ante eius existentiam nihil fuit (per princip. Theol. Nat.), Deus etiam ab æterno potuit mundum existentem reddere. E. & illum ab æterno creare (§. 43.). Vel ita:

Deus potuit ab æterno omne possibile existens reddere (§. 42.), E. & mundum (§. 57.). Omne nihilum privativum autem est possibile quid (§. 10.). E.

etiam ab æterno potuit nihilum tam ratione formæ quam materiæ privativum existens reddere, quod dicitur creare (§. 43.), E. etiam ab æterno cum illo fuit coniuncta facultas mundum creandi (§. 57.). E. potuit illum ab æterno creare.

SCHOLION. I.

§. 59. Multi Philosophorum possibilem mundi æternitatem negantes, hoc concedunt theorema, quod Deus potuerit ab æterno mundum creare. Sic enim quidam Scholasticorum aiunt. Deum ab æterno potuisse creare mundum h. e. potentiam creandi mundum ab æterno in Deo fuisse, nemo iverit inficias. Ast Deum potuisse mundam ab æterno creare i. e. fieri potuisse, ut mundus a Deo ab æterno produceretur, negatur. Et ATHANASIVS Oratione secunda contra Arianos Tom. I. Oper. p. 337. idem affirmat, quia huic deditus est sententia, quod quicquid creatum debeat habere initium; quod etiam fovet PHILIPPI l. c. §. 41. Omnes autem vivunt in falsis notionibus de τῷ creare §. 44. allegatis; ex falso autem fundamento veræ non possunt derivari conclusiones. Quod autem contradictorium quid sit, affirmare; Deum potuisse creare ab æterno mundum, & tamen negare: mundum non potuisse creari ab æterno, ex sequentibus satis clare patebit. Idem enim est ac si dico: ego habeo facultatem scribendi & possum scribere, ast nihil est quod potest scribi; quod absurdum.

SCHOLION. II.

§. 60. Male sane etiam PHILIPPI l. c. §. 40. explicat huius Theorematis sensum contra intentionem possibilitatem æternitatis mundi concedentium, dum illum ita determinat: Deus potuit ab æterno mundum creare idem est, ac Deus potuit multo ante tempus creationis in revelatione indicatum mundum creare. Minime enim hoc in theoremate terminus, æternum, in tali sensu improprio assumitur, sed ita ut §. 24. definitum, ut verus sensus sit: Deus potuit sine initio mundum creare. Sed ex hoc non sequitur, non dari differentiam inter æternitatem Dei & mundi, ut voluit in Sp̄ho citato, quia hoc generale habent commune, de quo §. 25. & infra.

DEFINITIO XVI.

§. 61. Uti statum illum, qui mutationem quandam indicat, cuius ratio est in mutato (hoc mutatum etiam potest esse tantummodo relative tale, sc. in respectu ad passiva), sc. agente, vocamus $\tau\acute{o}$ *activum*; ita statum illum, qui mutationem quandam indicat, cuius ratio est extra mutatum sc. in activo, $\tau\acute{o}$ *passivum*.

POSTVLATVM.

§. 62. Quicumque igitur sibi vult concipere $\tau\acute{o}$ *activum*, debet simul sibi notionem formare de quadam mutatione, cuius ratio est in mutato sc. agente; & qui sibi vult $\tau\acute{o}$ *passivum* concipere, ut iterum sibi formet notionem de mutatione quadam, cuius ratio est extra mutatum sc. activo, est necessarium (§. 61.).

COROLLARIVM.

§. 63. Est igitur notio $\tau\acute{\epsilon}$ *activi* & $\tau\acute{\epsilon}$ *passivi* coniuncta cum notione de quadam mutatione (§. 62.).

THEOREMA VIII.

§. 64. $\tau\acute{o}$ *activum* & $\tau\acute{o}$ *passivum* sunt relata.

DEMONSTRATIO.

Dum per $\tau\acute{o}$ *activum* aliquid mutatur, de qua mutatione ratio est in agente sc. in $\tau\acute{\omega}$ *activo* (§. 61.) id quod per hoc mutatur, debet rationem mutationis suæ habere

habere extra se (§. 1.), quod autem mutationem quandam indicat cuius ratio est extra se sive extra mutatum, est quod vocamus $\tau\delta$ passivum (§. 61.); pariter cum $\tau\tilde{\omega}$ passivo etiam coniuncta est mutatio (§. 63.) cuius ratio est extra se (§. 62.), id autem, quod rationem mutationis $\tau\tilde{\delta}$ passivi in se continet est $\tau\delta$ activum (§. 61.). E. ut $\tau\delta$ passivum rationem mutationis suæ, sive cur sit passivum, teneat in activo, & activum rationem, cur sit activum in passivo, necessarium est consequens (quod etiam ex terminis patet). E. $\tau\delta$ activum & $\tau\delta$ passivum sunt relata (§. 18.).

SCHOLION.

§. 65. Ut hoc theorema clarius nobis valeamus representare, ponamus e. g. quendam Triangulum constituentem, & Triangulum constitutum, antequam autem rem explicemus, brevitatis gratia, Triangulum constituentem nomen C. & Triangulo constituto nomen imponamus T. C igitur T constituendo, mutationem quandam effecit ex non-existente triangulo existentem faciendo. Ratio autem huius mutationis non potest inveniri in T, quia T se ipsum non constituit, sed in C, dum ex C valemus cognoscere, cur hic Triangulus existat ita nec aliter. Quia igitur ratio mutationis $\tau\tilde{\delta}$ T est extra T in $\tau\tilde{\omega}$ C, C dicitur hoc respectu esse in statu activo, & T in statu passivo. Ratio autem cur C sit hoc in respectu in statu activo, est in T, si enim T non constituisset, non possit vivere respectu huius in statu activo, quia remota causa removetur effectus. Et ratio, cur T sit in statu passivo, est in C; si enim C non constituisset T, T non potuisset existere, ut a C constitutum.

COROLLARIUM

§. 66. Posito igitur $\tau\tilde{\omega}$ activo, ponendum etiam est $\tau\delta$ passivum, & posito $\tau\tilde{\omega}$ passivo, ponendum etiam est $\tau\delta$ activum (§. 19. 64.).

DEFI.

DEFINITIO XVII.

§. 67. *Creari* dicitur, quando nihilom privativum tam ratione formæ quam materiæ tale accipit existentiam; & si hoc fiat sine initio, tunc dicitur, *creari ab æterno*:

COROLLARIUM I.

§. 68. In $\tau\tilde{\omega}$ creare igitur est ratio mutationis sc. creati in agente ic. in creante (§. 43. 1.), in $\tau\tilde{\omega}$ *creari* autem est ratio mutationis sc. creati extra creatum (§. 67. 1.).

COROLLARIUM II.

§. 69. $\tau\delta$ creare per consequens recte activum quid, & $\tau\delta$ *creari* passivum quid est vocandum (§. 61. 68.). E. posito $\tau\tilde{\omega}$ posse creare ponendum etiam est $\tau\delta$ posse *creari* (§. 66.).

THEOREMA IX.

§. 70. Mundus ab æterno potuit a Deo *creari*.

DEMONSTRATIO.

Posito $\tau\tilde{\omega}$ posse creare ponendum etiam est $\tau\delta$ posse *creari* (§. 69.), si quis igitur ab æterno aliquid possit creare, ut id, quod potuit ab æterno creare, etiam ab æterno possit *creari*, necessarium est (§. 1.). Dum igitur Deo ab æterno fuit potestas mundum creandi (§. 58.),

D

ut

ut mundus etiam ab æterno a Deo potuerit creari, necessarium est consequens.

COROLLARIUM I.

§. 71. Creatio igitur mundi ab æterno fuit possibilis (§. 70. & 1.).

SCHOLION I.

§. 72. Dum iam demonstratum, Deum potuisse mundum ab æterno creare, & mundum etiam potuisse ab æterno a Deo creari, minime intelligendum est, quod hoc affirmatum de hoc presente mundo. Non enim determinavi, qualem mundum, Deus potuisset ab æterno creare, & qualis mundus a Deo ab æterno potuisset creari. Sed sensus est: Deo fuit facultas mundum aliquem ab æterno creandi, & aliquis mundus a Deo potuit ab æterno creari, & non necessario est, ut talis mundus sit hic presens, potest enim etiam esse alius mundus possibilis, quod sæpe a contrasentientibus permiscitur. Si quis querat: an Deus nunc presentem mundum ab æterno potuisset creare; an hic mundus presens ab æterno potuisset creari; & an Deus illum actu ab æterno creaverit? tunc statim distinguo inter principia rationis & revelationis respondens: ex solis principiis rationis, non potest determinari, an Deus hunc mundum in tempore utram ab æterno creaverit; deficientibus enim principiis decisio ex principiis rationis in hoc permanebit, quod Deus presentem mundum potuerit creare ab æterno, ac in tempore, quid autem factum; non potest apodictice determinari. Sunt quidem aliqui, qui ex solis rationis principiis probare contendunt, quod Deus presentem mundum creaverit in tempore, ab impossibilitate æternæ creationis ad creationem in tempore concludentes. Talem concludendi modum. PHILIPPI l. c. adhibet. Ast possibilitate creationis æternæ in superioribus demonstrata, talis argumentatio abiit in ventos. Ad argumenta autem ab CELEB. JOACH. LANGIO, in causa Dei, aliisque suis scriptis contra Philosophiam CELEB. WOLFFII, pariter ac in scripto sub. Tit. Mosaisches Licht und Recht allata, quibus existentiam mundi in tempore factum ex principiis rationis probare conatus est, in genere verbis THOMAE AQUINAE potest responderi, ita sese habentibus: Caveant,

veant, qui demonstrare, (sc. existentiam mundi in tempore factam ex solis principiis rationis) contendunt, ne afferant rationes, quæ dent occasionem ridendi. Quod autem ad principia revelationis attinet, potest ex illis apodictice demonstrari impossibilitas creationis huius mundi presentis ab æterno. Quia enim essentia rerum sunt immutabiles, & ex revelatione cognoscimus, quod hic mundus in tempore sit creatus, a posteriori deprehendimus, ad huius mundi essentiam etiam pertinere existentia in tempore facta. E. hic mundus non potuit ab æterno creari; ab hoc mundo autem ad omnes mundos Possibiles non valet consequentia.

SCHOLION II.

§. 73. Si quis contra creationis mundi ab æterno possibilitatem velit obiicere canonem: causa prior debet esse causato. E. Deus tanquam causa mundi prior debet esse causato sc. mundo. Ad talem objectionem distinguendo respondetur, inter prioritatem ratione ordinis sive naturæ & ratione temporis. Verum quidem est, quod causata prior debeat esse causato ordine non semper tempore; & sic Deus etiam prior esset mundo, si sc. mundus ab æterno creatus, non tempore sed ordine, & ita potest, salvo manente canone possibilis mundi æternitas affirmari ac defendi. Reiiicit quidem PHILIPPI l. c. p. 60. talem huius canonis limitationem in applicatione ad possibilem mundi æternitatem, restringens tantummodo ad ea, quæ ex essentia entis cuiusdam fluunt necessario. Sed talis restrictio sine omni probatione adiecta maxima cum ratione est reiicienda; contrarium enim in ipsa rerum natura & rebus naturalibus adspicimus. Illuminatio est causatum a flamma tanquam causa eius dependens, flamma autem est prior illuminatione non tempore sed tantummodo ordine sive natura; quod autem illuminatio esset effluxus ex essentia flammæ, nemo affirmando est tecturus; si enim sit effluxus ex essentia flammæ, flamma sine illuminatione non possit concipi, si autem animo consipiamus flammam omnibus obiectis, quæ possunt illuminari, remotis, flamma vera tamen manebit flamma, licet non adest illuminatio. E. non potest illuminatio esse effluxum ex essentia flammæ.

SCHOLION III.

§. 74. In hisce omnibus, si auctoritate magis quam rationibus
 D 2
 quis

quis moveatur, etiam magna nomina mecum faciunt. Is itaque consulat. B. BVDDEVV in *Elementis Philos. Theor.* p. 318. & in *Histor. Ecclesiast. N. Test.* p. 60. (Notandum hic est, quod Buddeus ipse statuat possibilem mundi eternitatem, & tamen postea in scripto sub Tit. *Bedencken über die Wolffische Philosophie contra CELEB. WOLFFIVM* hanc statuentem sit emulatus). BVRMANNVM in *Synops. Theol. Lib. I. Loc. com.* 42. §. 24. p. 278. SCHEIBLERVM in *Metaphys.* HILDEBRANDVM in *Artic. de Creatione* §. 13. 4. DANHAVERVM in *Hodosoph.* p. 277. not. 22. JOH. ADAM. OSIANDRVM in *Collegio Systematico Loc. de Creatione Theol. III.* GEORG CALIXTV in *Epitome Theol. Disp. III.* §. 7. HEINRICVM WIDEBVRGIV in *System. Theol. Cap. 7.* p. 197. THOMAM. GOVTIERVM in *Theol. Didactica* p. 109. edit. 1701. JAQVELOT en *Dissertations sur l'existence de Dieu* (ille expresse indicat, quod omnes Philosophi, Epicuri a seclis exceptis, crediderunt eternitatem mundi), VELTHEMIV in *Metaph. Part. I. c. IX.* p. 572. & alios. Vereor ut contrarium statuentes certissimo Dei verbo contradicant, dum ipse *David* Ps. XXXIII. 9. haec, quae demonstravimus, statis confirmare videatur, ita ex inspiratione divina loquens **כִּי הוּא אָמַר רִיָּהוּ הוּא צוֹה וַיַּעֲמֹר** Quis enim in dubium vocaverit, ne Deus ab aeterno praecipere atque dicere potuisset? aut si hoc concedatur. Quis efficaciam dicti atque praeccepti Dei ab aeterno sine successione temporis-que prioritate sit negaturus?

COROLLARIUM II.

§. 75. Quia id quod a Deo potest creari, creatura dicitur, ut Mundus sit creatura, necessarium est (§. 70.). Dum autem mundus ab aeterno potuerit existere (§. 71.). Creaturam esse, & tamen ab aeterno esse, est aliquid possibile (per mod. dicta). Pariter, quia mundus est ens contingens (§. 55.), & per consequens ens dependens (per princip. Cosmol.), contingens sive dependens esse, & tamen ab aeterno esse sibi non repugnat (§. 70. 71.).

SCHOLION I.

§. 76. In precedenti Spho omnia principia aeternitatem mundi possibilem negantium sunt reiecta, ex quibus impossibilitatem eam videntur concludere. Aliqui enim obiiciunt: Creaturam esse, & tamen ab aeterno sive aeternum esse, est apertissima & manifesta contradictio. Ast in tota Demonstratione, quam pro hac thesi adiiciunt, est vitiosissimus in demonstrando circulus. Si enim probent, cur adsit contradictio inter creaturam esse & aeternum esse; hanc allegant rationem, quia creatura debet habere initium existentiae, quod minime aeternum. Si autem probanda, cur, ut creatura habeat initium existentiae, sit necessarium, allegant, quia creaturam esse & aeternum esse sit contradictorium. Estne hic circulus? Non autem propter circulum solum hoc assertum non valeat, sed etiam quia in Spho 75. apertissime contrarium est demonstratum. Alii ut propugnaculum possibili mundi aeternitati opponere videntur: contingens esse & tamen ab aeterno sive aeternum esse, est contradictorium quid. Ast cupias aliquid habere quod contingenti contradictorie oppositum? est hoc id, quod dicimus absolute necessarium, non quod aeternum. Si quis enim notiones de contingenti & aeterno supra datas sit comparaturus, inter illas adesse contradictio, non facile ad credendum inducitur. Praeterea Spho 75. considerato contradictio illa statim perent.

SCHOLION II.

§. 77. Inter alios etiam PHILIPPI l. c. possibilitati aeternitatis mundi totam comparavit demonstrationem ad resistendum. Quia igitur hac in Dissertatione possibilitatem aeternitatis mundi mathematice demonstravi, & PHILIPPI l. c. contrarium mathematice demonstrasse videtur; duae autem contradictorie oppositae demonstrationes non simul possunt esse verae, quaerendum est: quaenam demonstratio sit vera, quaenam non? De mea Demonstratione aliorum scilicet sanorum sit iudicium; de Demonstratione PHILIPPI verissime sum iudicaturus, quod non sit Demonstratio genuina nec Mathematica, saltem qua materiale si non qua formale. Ad materiale enim Method. Demonstrativae sive Mathematicae etiam pertinet, ut principia prima sint indubia. Principium autem PHILIPPI, ex quo postea impossibilitatem mundi aeternitatis concludere cupit, non est principium

indubium sed maxime dubium, & non recte & apodictice demonstratum, ita, ut etiam in nostra Dissertatione contrarium esse demonstratum videatur. Quod autem principium eius principale sit maxime dubium ex Spho sequenti satis clare potest cognosci.

SCHOLION III.

§. 78. Principale principium ex quo PHILIPPI impossibilitatem creationis mundi aeternae derivare studet, est quod Spho 23. allegavit; sc. quod omne aeternum debeat esse absolute necessarium. Ut falsitatem eius clarius possimus perspicere, primo ostensurus sum falsitatem Demonstrationis huius theorematis, & postea falsitatem ipsius theorematis. Quod ad Demonstrationem, multa in illa accepit, ex quibus demonstratum, quae non sunt antea demonstrata, immo apertissime falsa e. g. ens dicitur absolute necessario existere, quod est aeternum; hic autem deest probatio, & non dicitur, ens absolute necessario existere quia est aeternum, sed quia habet rationem existentiae suae in essentia sua, & minime ratio est querenda in aeternitate, quod clarius patebit, si etiam ipsius theorematis falsitatem sim allegaturus, quae ex sequentibus erit clara, dum ita concludo: si omnia quae aeterna existant absolute necessario, sequitur, quod aeternitas in se debeat rationem habere, cur sit absolute necessarium. Quis autem hoc ex notione de aeternitate potest deducere. Et posito hoc esse verum, mihi etiam venia est data, ita concludendi: ab aeterno est verum, quod homo sit peccaturus, E. veritas hac est absolute necessaria; quia autem absolute necessarium est, quod aliter esse nequit, non aliter esse potuit, quam ut homo sit peccator. E. peccata non dependent a voluntate hominis sed sunt absolute necessaria. Quales porro conclusiones possint ex hoc principio derivari? principia quae summae iustitiae, sanctitati, bonitati immo toti essentiae divinae repugnant, E. est falsum. Hoc quidem sequitur, quicquid est absolute necessarium, id est aeternum, sed non vice versa. Quia igitur hoc est principale principium totius suae Demonstrationis, reiecto hoc, tota sua demonstratio est reiicienda & reiicitur.

SCHOLION IV.

§. 79. Ut ultimum refugium plurimorum aeternitatem mundi possibilem negantium est: quod sit scaturigo & fons Atheistica; ita quoque PHILIPPI p. 72. l. c. concludit. Ast si affirmetur, quod mundus possit esse ab aeterno, mundus nihilominus manet & manebit ens contingens, & si mundus maneat contingens, etiam ab contingentia mundi ab aeterno existentis potest concludi ad existentiam Dei. Et quia argumentum ab contingentia mundi desumptum est sufficientissimum ad existentiam Dei ex ratione demonstrandam; ex ratione autem apodictice non potest demonstrari, quod mundus sit creatus in tempore; quomodo PHILIPPI & asseclae eius possunt contra Atheos existentiam Dei demonstrare, ita, ut firmisse convincantur? Pluribus vide Refutationes obiectionum contradicentium CELEB. WOLFIVM in Commentatione Luculenta p. 56. in Monito ad Commentat. p. 4. In der Anmerckung über Buddei Bedencken p. 56. 57. in der nöthigen Zugabe p. 20 seqq. CELEB. BÜLFINGERI in Dilucid. p. 187 seqq. & aliorum.

COROLLARIUM III.

§. 80. Dum Deus in Duratione sua est sine successione (per Theol. Nat.), & mundus cum successione (§. 5.), sequitur; si mundus esset ab aeterno, nihilominus Differentiam inter aeternitatem Dei & mundi esse apertam. Ut enim Deo esset aeternitas fixa & mundo successiva, est necessarium consequens (§. 24.).

SCHOLION.

§. 81. Cum Differentiam inter aeternitatem Dei, & mundi, (sc. si esset ab aeterno), determinaverim, minime est sensus: mundum, si esset ab aeterno, non existere sine initio, & Deum existere sine initio. Sed tam Deus quam mundus (sc. sub tati conditione ut existat

existat ab aeterno) ut existant sine initio, necesse est. Attamen species aeternitatis respectu mundi a specie aeternitatis respectu Dei differetur. Confer. CELEB. WOLFIVM in den vernünftigen Gedanken von Gott der Welt und der Seele des Menschen §. 1075. & vatum est quod PHILIPPI p. 15. l. c. & alii asserunt: quod tantum unico modo aeternitas sit possibilis. Nam quia genus potest dividi in suas species, & quia omnes species debent commune habere, quod in genere suo continetur; quis inde potest concludere? E. non datur Differentia inter species; & quia non de una specie potest praedicari quod de altera. E. terminus generis illarum est ambigiuis; confer. §. 25. Diff. nost. Salva igitur manet POSSIBILITAS MVNDI CREATIONIS AB AETerno, & salva aeternitate Dei permanebit usque ad omnium

FINEM,

